

לילדי הגן

תרנגול יוצא לראות את העולם.

אריק קרל. תרגום: מירה מאיר. ספרית פועלים, 2009, ע' 22, מנוקד.

התרנגול החליט לצאת לדרך כדי לראות את העולם. הוא לא הספיק להתרחק וכבר הרגיש בודד. לכן הזמין בעלי חיים שפגש בדרכו להצטרף אליו. כשירד הערב והשמש שקעה התחילו החיות להתלונן על רעב, קור ופחד. בהדרגה פרשה כל קבוצת חיות ושבה לביתה, וגם התרנגול שנותר לבדו, חזר לביתו. הסיפור מלמד את הפעוטות לספור עד חמש בסדר עולה ויורד, כאשר כל מספר מוצג בשלוש דרכים: בכינוי המילולי (שני חתולים, שלוש צפרדעים...), בקוביות הממחישות את התוספת הכמותית ובאמצעות תמונותיהן הצבעוניות והיפהפיות של החיות השונות. זהו ספר נוסף בסדרת ספרי הקרטון לפעוטות שמוציאות הוצאת ספרית הפועלים והקיבוץ המאוחד בשנים האחרונות, ביניהם יצאו עוד השנה: **הדבון בלע סבון** – שירי אנדה עמיר-פינקרפלד מאויירים בהומור ע"י יוסי אבולעפיה; **האוטו שלנו גדול וירוק** – משירי פניה ברגשטיין בליווי איוריה של גיל-לי אלון קוריאלי; **הודי חמודי** – שירו המפורסם והמולחן של משה דפנא, הנפרס על פני ספר שלם ומאוייר ע"י מיכל אפרת.

אכלתי תפוח מ – א' עד ת'.

נעמי בן-גור. איורים: דני קרמן. הקיבוץ המאוחד, 2008, ע' 22.

סיפור מחורז המפגיש את הילד עם האותיות העבריות בדרך ייחודית: תחילת הסיפור וסופו כתובים במשפטים, הנפתחים באותיות המסודרות על-פי סדר האלף-בית. תוכן הסיפור האבסורדי עוסק בילד שאכל תפוח, בלע את הגרעין וחושב שבבטנו צומח עכשיו עץ תפוחים. המבוגרים, שמתפעלים מן הילד, שואלים כיצד אסף ילד אחד לעצמו את כל המתיקות. הילד עונה להם בחידה ומזמין אותם לנחש מה אכל. המבוגרים מונים מבחר של מאכלים מתוקים, המופיעים, גם הם, לפי סדר

הא"ב. בסיום חוזר הילד על תחילתו של הסיפור ומספר שוב שאכל תפוח. האותיות מובלטות בצורה המושכת את העין והילד המצוי בשלב ראשית הקריאה מוזמן לתרגל את היכרותו עמן. הסיפור עליז, משעשע ומתנגן וכולו טובל באהבה ובמתיקות.

סיפור שממחיש את דרך חשיבתם והבנתם של ילדים קטנים, שעשויים להתייחס למשמעות מילולית של מילה כשאינם מכירים את משמעותה, או לפרשה בעצמם. הסיפור עוסק בתהליך רכישת חברים. זהו סיפורו של שועלון, שיושב משועמם בחדרו ומבין שעליו למצוא חבר. הוא רוצה ללכת לתפוס חברים בעזרת רשת הפרפרים שלו, אבל אמו מסבירה לו ש"חברים רוכשים". שועלון אינו מבין את משמעות המילה ותוהה עליה: "איך רוכשים חברים? הוא חשב, "ומה זה בכלל לרכוש? אולי זה כמו להכין?" הוא אוסף ענפים, תפוח ואגוזים ובונה מהם פסל. אבל הפסל אינו מגיב לניסיונותיו להידבר אתו. כשעובר שם ארנב, השועלון מבקש את עזרתו והם עובדים יחד. כשגם הפסל החדש אינו עונה, הם מצרפים אליהם את הסנאי ומנסים יחד לבנות חבר חדש. רק כשאמו מגיעה, מבין שועלון שבעצם כבר רכש חברים חדשים.

הדב חולה ואין לו כוח לשחק ולהתנהג כרגיל. ידידיו הטובים – עכברון, ארנב וחפרפרת נחלצים לעזרתו ומטפלים בו עד שהוא מחלים. הסיפור כתוב במשפטים קצרים ומחורזים ומלווה באיורים צבעוניים וחמודים. ספור מנחם לימי מחלה, המדגיש את חשיבותם של חברות, הדדיות וביקור חולים ומבטיח שמחלה היא מצב זמני וחולף.

סיפור התמודדותה של פעוטה עם אובדן הבלון האהוב, מסופר במשפטים קצרים ומחורזים. הסיפור נמסר מפי הילדה הקטנה, המספרת שקנו לה בלון וקשרו אותו בעזרת חוט לידה, כדי שלא יעוף ויאבד. בבית שחררו את הבלון והוא עף עד לתקרה. אמא הציעה להוסיף לו משקל וקשרה לו כף. כשראתה הילדה שכך הבלון אינו עף, יצאה איתו החוצה. היא מניחה את הבלון האהוב מולה, קוטפת לו פרחים וקולעת לו זר. אך לפתע

שועלון רוכש חברים.

אדם רלף. תרגום: חגי ברקת. דני ספרים, 2008, ע' 25, מנוקד.

הדב מרגיש לא טוב.

קרמה וילסון. איורים: ג'ין צ'פמן. תרגום: רמונה די-נור. כנרת, 2009, ע' 30, מנוקד.

הבלון הצהוב.

קומאקו סקאי. תרגום: יעל רם ולאח נאור. צלטנר, 2009, ע' 34, מנוקד.

נושבת רוח חזקה והבלון עף ונכרך על ענף. הילדה מדמיינת מה היתה עושה עם הבלון לו שב אליה, תוך שהיא מאנישה אותו ומתייחסת אליו כאל חבר. הסיפור מסתיים בנימה אופטימית, כשהפעוטה מתבוננת מבעד לחלון ורואה את הבלון מעופף בחוץ בקלילות, קשור לענף. היא רגועה ומסוגלת לשמוח בבלון גם כשאינו בהישג ידה. בצד ההתמודדות הרגשית, מלווה עלילת הסיפור גם את דרכי הלמידה של הילד הצעיר בדרך של ניסוי וטעייה והסקת מסקנות. הסיפור החמוד מאויר ברישומים רכים וממחישים, שאינם עמוסים בצבע ובפרטים, אך ממקדים את הקשב של הפעוט בעיקר הסיפור וברגשותיה של הגיבורה.

זוזו, גור הזברה מתכונן לצאת לקייטנה הכוללת שינה. הוא מודאג מכך שיצטרך להתרחק מהוריו והם מכינים לו קופסת נשיקות, ובה ניירות קטנים שעליהם מוטבעים סימני השפתיים שלהם. הוריו מלווים אותו לתחנת הרכבת וזוזו משתדל לא להראות עד כמה קשה לו הפרידה מהם. בעוד הרכבת עושה את דרכה הוא מרגיש שהוא צריך נשיקה. הוא פותח את הקופסה ומצמיד נייר אחד ללחיו. גור זברה קטן אחר מתחיל לבכות וזוזו מציע לו להיעזר בנשיקות שיש לו בקופסה. מתברר שהשיחה שלהם מעניינת גם את שאר הגורים וכולם מבקשים סוכריות נשיקה. בבוקר, כשזוזו מתעורר, הוא מגלה שהוא מוקף בחברים ושאינו זקוק לנשיקות. למרות שחווית הקייטנה הרחוקה מהבית אינה מוכרת לילדים צעירים בארץ, הסיפור עוסק בקשיי הפרידה ומציע פיתרון מעשי ומקורי. פתרון כזה יכול לנחם גם ילדים שמתקשים להיפרד מהוריהם בסיטואציות אחרות, כמו הליכה לגן, נסיעה של ההורים, לינה אצל סבא וסבתא וכדומה.

גילי אוהב לאסוף דברים ולשמור אותם בכיסו. הוא מספר לאמו סיפורים דמיוניים שהוא יוצר סביב החפצים שמצא. השרוך בעיניו הוא זנב של אריה שברח מגן החיות, הגולות הן אבנים יקרות מתיבת אוצר, פקקי הבקבוקים הם קונכיית מהים והעלה הופך בדמיונו לכנף של פיה. כשאמא מנסה להשתתף במשחק הדמיוני של גילי ואומרת שענף שמצאה הוא

קופסת הנשיקות

של זוזו.

מישל גאי. תרגום:
אבירמה גולן. אנונימה
(דניאלה די-נור), 2008,
24 ע', מנוקד.

בכיסים של גילי.

איריס ארגמן. איורים: איה
גורדון-נוי. מטר, 2009,
34 ע', מנוקד.

שרביט של קוסם, גילי מגיב בביטול ואומר לה: "זה רק בדמיון". לאחר מחשבה חוזר גילי ומרים את הענף ומצרף אותו לאוספיו, ובכך מסמן שהוא מוכן לשתף את אמו במשחק שלו. הסיפור ממחיש את עולם הדמיון העשיר של הילד, המשולב במשחקיו, ואת העובדה שהילד יודע להבחין בין המציאות ליצירי דמיונו. הסיפור מעודד חשיבה יצירתית וסיפור סיפורים ע"י הילדים. האיורים עושים שימוש בטכניקה של קולאז' משלבים תמונות גזורות, חפצים יומיומיים וצמחים, ומדגימים לילדים איך ליצור בסגנון דומה.

לכיתות א'-ב'

הודעה חשובה לסילונית הסנונית.

ג'וליה דונלדסון. איורים:
פאם סמי. תרגום: שהם
סמיט ואמנון כץ. כנרת,
2009, ע' 29, מנוקד.

סילונית הסנונית וצוף השחרור הן ציפורים צעירות שלומדות להכיר את העולם. כשהן נפגשות, כל אחת מספרת לחברתה על הדברים שצפויים לקרות בעתיד, אך הן סילונית והן צוף מתקשים להאמין כי הדברים אכן יתרחשו. כשסילונית עפה לאפריקה הרחוקה, צוף השחרור רוצה לספר לה על הפירות הקטנים שהופיעו על העץ הפורח שבו גר. הוא מבקש את עזרתן של החיות, שחוצות נהרות וימים, מדבריות ויבשות, כדי להעביר לסילונית את ההודעה החשובה. הדולפין צולל בים ומעביר את המסר אל הגמל שעל החוף, אך הוא מתבלבל מעט ומוסר הודעה חדשה. הגמל צועד במדבר עד שהוא פוגש תנין בנהר ומוסר לו את ההודעה, שגם הוא שינה מעט. גם התנין מבצע את שליחותו, ומוסר לקוף הודעה משונה. כשסילונית מקבלת אותה, היא מתפלאת, אך ממילא מגיע זמנה לעוף חזרה. בשובה היא פוגשת את צוף, שהתבגר והשתנה ושומעת ממנו את הודעתו המקורית. סיפור משעשע וחיביב על אודות מחזור החיים בטבע, חילופי העונות, נדידת הציפורים, תקשורת וחברות.

סיפור מקסים להרגעת חרדות: אילי היה ילד דאגן. הוריו ניסו להרגיע אותו ולהבטיח לו שהוא מוגן, אבל אילי לא נרגע ודמיונו ייצר עוד ועוד מצבים מפחידים. לילה אחד כשנשאר לישון אצל סבתו, לא הצליח להירדם מרוב דאגות. סבתא עודדה אותו ואמרה שגם היא דאגה כמוהו כשהייתה בגילו ואף

לאן הולכות

הדאגות.

אנתוני בראון. תרגום:
אירית ארבי. כנרת, 2008,
ע' 23, מנוקד.

הציעה לו פיתרון מעשי. היא העניקה לו בובות דאגה ויעצה לו: "פשוט תספר לכל אחת מהן דאגה אחת שלך ושים אותן מתחת לכרית. הן ידאגו במקומך בזמן שתישן". אילי אכן נעזר בעצה של סבתו וישן מצוין בלילות הבאים. אבל באחד הלילות החל שוב לדאוג שמא הבובות דואגות. הוא מחליט ליצור בובות דאגה עבור בובות הדאגה שלו. בעזרת דמיון ויצירתיות הוא מצליח להתגבר על פחדיו ולגלות את הכוחות הטמונים בו, ואף לסייע לחבריו. מקורן של בובות הדאגה בגואטמלה ויצירת הבובות בידי ילדים היא מנהג עתיק בארץ זו.

סיפור המתאר את מקומו של הדמיון בחשיבתם ובחיייהם של ילדים ואת התמודדותו של ילד עם הקושי לספר את האמת: התלמידים בכיתתו של מתי אוהבים את שעת הסיפור, כי הילדים מספרים בה על דברים שהביאו מהבית. כשהגיע תורו של מתי, הוא רצה לספר משהו מרתק ומפתיע, אבל לא מצא בביתו שום דבר מיוחד. כשהמורה שואלת מה הביא, הוא עונה: "יש לי אריה!" הילדים מתלהבים ומציפים אותו בשאלות. מתי רוצה לומר לילדים שזהו רק סיפור שהמציא, אך במקום זאת מתאר את האריה ועונה לשאלות הילדים. בהמשך הוא נאלץ להתחמק מבקשות חבריו לבוא לבקרו ולראות את האריה. מתי מתלבט איך להיחלץ מן המצב המביך וכיצד לספר לילדים את האמת. לבסוף עולה בדעתו רעיון יצירתי: הוא כותב את הסיפור על האריה ומלווה אותו בציורים. למחרת הוא מביא את הספר ומראה לילדים את התמונות. ברגע הראשון הילדים מביעים אכזבה, אך בעידודה של המורה הוא קורא בפניהם את סיפורו ובהמשך אף מציא סיפורים והרפתקאות חדשות על האריה שלו. הסיפור מעודד את הילדים לחבר, לאייר, לספר את סיפוריהם, ולשתף בהם את חבריהם.

אורה הסוריקטה (סוג של נמיה) היא בת למשפחה גדולה. בני המשפחה עושים הכל בצוותא: עובדים, משחקים, אוכלים, לומדים וישנים יחד. לפעמים אורה מרגישה שהם קרובים מדי ושהייתה רוצה לחיות במקום אחר. היא כותבת מכתב פרידה למשפחתה ומודיעה בו שהיא יוצאת לחפש לה מקום מגורים חדש ושכונתה לבקר אצל קרובי משפחה. מכל מקום בו היא

האריה של שעת ספור.

ברברה אברקרומבי.
איורים: לין אבריל-קרבת,
תרגום: עדנה קרמר.
הקיבוץ המאוחד, 2008,
34 ע', מנוקד.

גלויה מהנמיה.

אמילי גרבת. תרגום: קטיה
בנוביץ'. כנרת, 2008, 24
ע', מנוקד.

מתארכת היא שולחת הביתה גלויה מצוירת, הכוללת גם פרטי מידע הקשורים בזני נמיות ומאפייני חייהן. אורה אינה חשה שייכות במקומות השונים שאליהם היא מגיעה ולאחר ההתלהבות הראשונה מן השינוי, מצב רוחה והתלהבותה פוחתים והדבר מתבטא גם בגלויות שהיא כותבת. בסיום המסע היא שבה הביתה, מתקבלת בחום ובחגיגות ע"י בני משפחתה ומגלה שזהו המקום המושלם עבורה. הספר מעוצב בפורמט אלבומי וכולל גלויות מצוירות שניתן להרים כדי לקרוא את תוכנו ולגלות את הציור המסתתר מתחתיהן. הוא מקנה לקוראיו ידע בתחום הזואולוגיה. בנוסף מעניק הספר לגיטימציה לתחושות שלא תמיד נוח לבטא, וחוזר ומאשר שהמקום המתאים ביותר הוא הבית והמשפחה.

סיפור מחורז והומוריסטי על יחסי הורים וילדים. חמש חברות טובות משוות בין האימהות שלהן: אמא של מאיה – היא הכי דאגנית בעולם, אמא של דנה – הכי עצבנית בעולם, אמא של נגה – הכי סדרנית, אמא של נעמה – הכי עובדת ואמא של גילי היא בעיניה האמא הכי טובה בעולם – מחבקת, מקשיבה, חכמה, טובה ויפה. החברות מרגישות לא בנוח מול קביעתה הנחרצת של גילי, עד שהיא מזמינה אותן לביתה והן נפגשות עם אמותיהן האוהבות שבאות לקחת אותן בסיום היום. הבנות משנות את הערכותיהן כלפי האימהות ואילו גילי שנדרשת לסדר, לאכול, להתרחץ וללכת לישון, חושבת פתאום שאמא שלה היא הכי נודניקית בעולם...

הזאב הרעב נאלץ לאכול לארוחת הערב מרק ירקות, אך חולם על שווארמה עסיסית שיכין מבשר כבש. בדיוק אז דופקת על דלתו כבשה קטנה המחפשת מחסה מן הסופה והקור שבחוץ. הזאב מכניס אותה לביתו וזומם לטרפה, אך אז הוא מגלה שהכבשה קפואה, רעבה ומשהקת. הוא מטפל בה, במטרה להשביח את ארוחתו, אבל לאחר שהכבשה הקטנה מתכרבלת ונרדמת בזרועותיו ואחר כך מתעוררת ומנשקת אותו, הוא מרגיש שלא יוכל לאכול אותה. בניסיון להתגבר על עצמו הוא מגרש אותה מן הבית, אבל בהמשך נתקף בייסורי מצפון ורץ לחפשה. סיפור מלא הומור, ההופך את הסטריאוטיפים

אמא שלי היא הכי...

אלינוער קר. איורים: מישל קושקה. כנרת, 2008, ע' 22, מנוקד.

הכבשה שבאה לארוחת ערב.

סטיב סמולמן. איורים: ג'ואל דרודמי. תרגום: תומר קרמן. כנרת, 2008, [24] ע', מנוקד.

המקובלים בספרות העממית ומתאר את השפעתה החיובית של היכרות מקרוב בין שונים, גם אם הם נחשבים לאויבים.

סיפור בנושא פחדי לילה של ילדים, הנותן לגיטימציה לחרדות ובנוסף מעניק חום, אהבה וביטחון. אח ואחות נשארים לישון בבית סבם, אך לאחר כיבוי האור בחדרם הם מתמלאים פחדים. כשהם משתפים את הסב בחשש שיש משהו מתחת למיטה, הוא מספר להם על פחדי ילדותו, ותוך כדי כך הם מבינים מנין באים הפחדים שלהם. הסב מספר על מראות, רעשים ותחושות שחווה והילדים מספקים הסברים הגיוניים: "שמעתי קולות נוראים... יצורים קטנים ומוזרים, מגעילים כאלה, קפצו שם בחוץ על קביים. תיק-תק, תיק-תק." "תגיד סבא, לא היה שם בחדר במקרה שעון גדול על הקיר?" הסב האוהב שמיטיב להכיל את הרגשות של נכדיו, מפנק אותם בצלוחית גלידה מרגיעה ובהבטחה שהוא נמצא שם כדי להגן עליהם, בדיוק כפי שסבו וסבתו היו איתו בילדותו. הסיפור משלב מעברים בין פחד והרגעה המתובלים בהומור ודמיון ומאפשר לילדים לחוות ולעבד את הפחד במינונים קטנים ובתנאים מוגנים.

קרפצון הצפרדע בעל הקול הנפלא אינו מסתפק בהערצת חבריו שוכני הביצה. הוא רוצה להתפרסם בעיר הגדולה. הוא יוצא למסע לאורך הירקון ונופי תל-אביב, עד הגיעו למחוז חפצו. אך כאן מצפה לו אכזבה. דרי העיר ספונים איש בביתו וקרפצון אינו מוצא קהל שיאזין לשירתו. הוא מסיק את המסקנה המתבקשת ועושה את דרכו חזרה, אל ביתו ואל חבריו היודעים להעריכו. הסיפור הסמלי, מעלה שאלות על הדחף והצורך בפרסום ובהכרה של החברה בכישרון האישי ועל הכמיהה להיות נאהב. הוא מלווה בציורים מרהיבים בצבעי מים של האמנית רות צרפתי, המעניקים לצופה חוויה אמנותית ואסתטית.

יש משהו מתחת למיטה שלי!

ג'ימס סטיבנסון. תרגום: יהודה אטלס. קלסיקלטה, ספרים שאהבתי, 2008, 36 ע', מנוקד.

מסע קרפצון אל העיר הגדולה.

רות צרפתי. ציורים: רות צרפתי. ספרית פועלים, 2008, 31 ע', מנוקד.

אני והאופנים שלי.

אנדר יה. תרגום: אפרים
סידון. עלטנר, 2009, 62
ע', מנוקד.

ספרו של הסופר והמאייר הסיני מציג סיפור בעל מספר רבדים. ברובד הגלוי זהו סיפורו של ילד עני הרוצה באופניים משלו. סבו מספר לו שהקומקום הישן שלו הוא מנורת קסמים והילד מפנה אליו את משאלתו. בינתיים הוא רוכב על האופניים הישנים של סבו ומשתף את הקוראים במצוקותיו, בתחושת הנחיתות שלו מול חבריו ובקנאתו בחבר שקיבל אופניים חדשים. באופן מפתיע מן הקנאה מתפתחת חברות, והשניים נהנים יחד מן האופנים החדשים של החבר. לקראת סיום, הילד נאלץ להתמודד גם עם האכזבה בעקבות קוצר ידה של האם, שהבטיחה לקנות לו אופנים אם יצליח בלימודיו. ברובד הסמוי, מתברר שרצונו של הילד באופניים הוא למעשה רצון לשליטה, לביטחון עצמי, לקבלה עצמית וחברתית, לחופש ולמרחב. בתהליך השינוי שעובר עליו הוא לומד לבטוח בכוחותיו, להעריך מה שיש ברשותו, ליזום ולקבל את עצמו. השימוש בטכניקת האיורים הקולנועיים ממחיש את מראות הכפר ואת הטיפוסים האנושיים. הסיפור הסיני הופך להיות סיפור אנושי אוניברסלי, מעורר הזדהות וחשיבה.

אין אריות בתל-אביב.

תמר אדר ואהובה דורון.
איורים: יאנה בוקלר. אגם,
2009, 36 ע', מנוקד.

יערה מבקרת אצל סבתה בתל אביב וכשהן יושבות בשדרה, הסבתא מספרת לנכדתה על ילדותה בתל-אביב. היא מתארת את גן החיות העירוני בו נהגה לבקר ובמיוחד מרחיבה ומספרת על אירוע שבו ברח אריה מהגן והסתובב בשדרות קרן קימת, עד שנלכד בידי מטפלי הגן. סיפור לכידת האריה המתואר לפרטיו הוא מותח ומרתק. הוא מלמד את הילדים שיעור בהתייחסות לבעלי חיים ובתגובות שונות של בני אדם.

השועלון האסופי.

ארינה קורשונוב. איורים:
ריינהרד מישל. תרגום:
אברם קנטור. ספרית
פועלים, 2009, 47 ע',
מנוקד.

סיפור נוגע ללב המיועד לילדים צעירים, שכבר קוראים בעצמם. במרכזו גור שועלים שאמו אבדה לו ביער. שועלה זרה מבחינה בו וניגשת אליו. היא מחממת ומיניקה אותו, אך עליה לשוב אל גוריה המחכים לה. היא מחליטה לקחת את הגור איתה בפיה, אבל אז נתקלת בכלב ציד מאיים. השועלה מצילה את הגור תוך שהיא מסכנת את עצמה ומאמצת אותו כבנה הרביעי, למרות ביקורת השכנים. הסיפור מטפל בעדינות

וברגישות בנושא האימוץ ומעלה ערכים של נתינה, עזרה לאחר, טוב לב וקבלת השונה. הספר מלווה באיורים יפהפיים ועדינים של בעלי החיים ושל היער בו הם שוכנים.

לכיתות ג'-ה'

עלילות נמה.

עדנה קפלן-הגלר. איורים:
דוד גרשטין. כנרת, 2009,
150 ע', מנוקד.

הוריה של נמה הנמלה יצאו עם נמלים נוספות לאסוף מזון לאחר השיטפון הגדול, אך לא שבו ממשימתם. נמה אינה מוכנה לקבל את הסבריה של סבתה על כך שההורים בודאי נהרגו בידי הנמלים הצהובות, אויבות השבט. ביום הולדתה האחד-עשר היא מחליטה לצאת לברר מה עלה בגורלם. בדרכה היא נאלצת להתמודד עם הסכנה שתיפול גם היא בשבי. היא עומדת בפני דילמות קיומיות וחייבת לקבל החלטות קשות. היא נחלצת לעזרת צוק, נמל פצוע מן השבט האויב, לאחר שהבינה שהוא זקוק לעזרה ולא בא כדי לפגוע. בהמשך היא תיעזר בו כדי לחדור למחנה האויב ולאתר את הוריה ובני שבט השבויים בו. נמה מגייסת לצדה שני בעלי כוח – החיפושית השחורה והעכביש האפור ובעזרתם מצליחה להשיב את הוריה וחבריהם ואף להביא את מלך הנמלים הצהובות לכרות ברית שלום עם בני שבט. זהו סיפור הרפתקה קריא ומותח, עשיר בתובנות אנושיות, שבמרכזו גיבורה אמיצה ונחושה, טובת לב ונדיבה, המעיזה למרוד בסמכות המבוגרים למען השגת מטרה חשובה וצודקת. מעבר לעלילה הגלויה מעלה הסיפור שאלות של דמוקרטיה, מנהיגות, פדיון שבויים, עזרה לזולת, מלחמה ושלום.

סיפור דמיוני שמתרחש במסעדה בפריז ובמרכזו נערה צעירה שנאלצת לעבוד במסעדה של דודה, שהוא בריון גס ומפחיד. הדוד אינו מרשה למדלן לממש את כישרון הבישול שלה ומטיל עליה לשטוף כלים מבוקר עד ערב. יום אחד, כאשר מדלן נשלחת ע"י דודה להביא את המאכל האהוב עליו, היא מגלה חנות קטנה שבה נמכרים מאכלים מוזרים, נדירים וטעימים בצורה יוצאת דופן. כך היא מתוודעת למאדאם פמפלמוס שנותנת לה צנצנת של פטה מיוחד. המאכל זוכה להצלחה אדירה בקרב הסועדים במסעדה והדוד מתפרסם בזכות המעדן

מאדאם פמפלמוס

והמאכלים

המופלאים.

רופרט קינגפישר. איורים:
סו הלארד ; תרגום:
מאירה פירון. טל-מאי,
2009, 111 ע'.

שלא הוא הכין. הוא מגיע לחנות כדי לקנות מלאי נוסף ובמקום תשלום משאיר את מדלן כדי שתעזור לבעלת החנות. כוונתו האמיתית היא שמדלן תרגל עבורו ותגלה את המרכיבים הסודיים של המעדן. בפני מדלן עומדת דילמה מוסרית, האם לבגוד באישה שמיטיבה עמה או להסתכן באי מילוי דרישותיו של הדוד המאיים. בסיום הסיפור האמת יוצאת לאור ומדלן זוכה לשבחים ולפרסום בזכות התבשיל שהכינה.

שבעה ילדים

ועיתון.

פילאר לוזאנו קרבאיו.
מספרדית: מיכל גרסטנר.
שוקן, 2008, 117 ע'.

אלחנדרו, תלמיד כיתה ו' בבי"ס בספרד רוצה להיות עורך עיתון. הוא תולה מודעה ומגייס צוות עיתונאים צעירים. אמנם אלה לא הילדים המקובלים שרצה לצדו והם וחסרי ניסיון בתחום העיתונאות, אך הם מלאי התלהבות ונכונות. יחד מתמודדים הילדים עם הקשיים המקצועיים – מציאת שם לעיתון, גיוס תקציב, אימת העמוד הריק, מציאת מרואיינים ובעיקר התגברות על התנגדותו של המנהל לפרויקט שלהם. לאחר שהם מפיצים שאלונים על רמת המזון המוגש לתלמידים, הילדים מגלים שהעיתון יכול לשמש כלי רב כוח ליצירת שינוי בתוך בית הספר. בנוסף הם חושפים כוונה של חבר הנאמנים לסגור את בית הספר ונאלצים להתמודד עם לחצים ואיומים של בעלי אינטרס. הסיפור כתוב בסגנון אירוני ומשעשע, מקנה מידע וממחיש שגם לילדים יש כוח לחולל שינוי חברתי.

הנערה מכנרת.

משה גרנות. דני ספרים,
סדרת הופכים דף, 2009,
94 ע'.

סיפור ילדותה ונערותה של נעמי שמר המשוררת, נפרס על רקע נופי הכנרת ובאמצעות אירועים ודמויות שהשפיעו עליה. הספר מלווה את נעמי וחבריה מימי ילדותם בבית החינוך בדגניה, כשנעמי היתה פותחת כל בוקר בתרגילי נגינה בפסנתר, והעבודה היתה הערך המרכזי עליו התחנכו הילדים. עוד מתוארות דמויותיהם של מוריה, הוריה וכן של סבה וסבתה. שנות נעוריה עוברות בצל המידע המגיע לארץ על השואה המתחוללת באירופה, ועל רקע גירוש מעפילים בידי הבריטים למחנות מעצר בקפריסין, פעילותן של המחתרות והאירועים הביטחוניים ששיאם במלחמת השחרור. בסיום המלחמה יוצאת נעמי ללימודי מוזיקה ובהמשך לשירות צבאי ובכל מקום תורמת את חלקה בהכנת מסיבות ומופעים. הספר

מסתיים בהיותה משוררת ומלחינה מפורסמת ובנסיבות חיבור השיר "ירושלים של זהב".

לאורך הספר משובצים בתים משיריה המפורסמים ומתואר הרקע לכתיבתם. בנוסף להיכרות עם דמותה והישגיה של נעמי שמר, מעשיר הספר את קוראיו בתיאור רוח התקופה וערכיה.

ארבע אחיות (בנות 4-12) יוצאות עם אביהן לחופשת קיץ באחוזה יפהפייה. כשסקיי האחות הנמרצת נתקלת בג'פרי, בנה של בעלת האחוזה, נפתח החלק המעניין של החופשה. האחות מתיידדות עם הילד שמתגלה כשותף מושלם למשחקים והרפתקאות. הבעיה היא שאמו היא אישה קרה ומתנשאת שאינה מבינה ללבו של בנה ועסוקה בטיפוח גני האחוזה לקראת תחרות הגנים, לכן היא אוסרת על הילדים לשחק שם. הבנות מתוודעות גם לג'פרי, הנחלץ לעזרתן ושובר את לבה של האחות הבכירה, ולטבחית האחוזה, המפנקת אותן ומשמשת להן תחליף לאמן המנוחה. הן תומכות בג'פרי כשאמו וארוסה מתכננים להוציאו מן הבית ולרשום אותו לפנימייה צבאית, עד שהוא מגלה את הדרך הנכונה ללבה של אמו. בסיום החופשה מתברר שכל אחת מהאחיות למדה משהו על עצמה במהלך החופשה וגם הלכידות המשפחתית שלהן התחזקה. הסיפור המודרני מתכתב עם סיפורן הקלאסי של "נשים קטנות". הוא קריא מאוד ומעורר הזדהות וחיוך.

סיפור על התמודדויות חברתיות ועל חברות מיוחדת: מנדי סובלת מהתעללות של מספר בנות בבית הספר ומאבדת את הביטחון העצמי שלה. היא מנסה להימלט מהבנות ברחוב ונפגעת בתאונת דרכים. בעת ההחלמה בבית היא מתוודעת לטניה, נערה שמתגוררת בשכנות לה. טניה שמשפחתה התפרקה, שוהה אצל השכנה במסגרת של אומנה. השתיים מתיידדות ומבלות יחד למורת רוחה של אמה של מנדי. כשהשתיים יוצאות לשוטט בין חנויות, מנדי מגלה שטניה גונבת מחנויות ולמרות ניסיונה אינה מצליחה למנוע זאת. לאורך כל העלילה זוכה מנדי בתמיכה מצד ארתור, בן כיתה, המבקש את חברתה ואינו נרתע מן הלחץ החברתי ומתגובותיהם של ילדים אחרים.

בנות פנדרוייק.

ג'ין בירדזול. מאנגלית:
יעל ענבר. ידיעות
אחרונות, פרוזה עשרה,
2009, ע' 284.

ילדות רעות.

ג'קלין ווילסון. איורים: ניק
שרת. תרגום: איטה
ישראל. ידיעות
אחרונות-ספרי חמד,
סדרת פרוזה צעיר, 2009,
ע' 197.

מנדי מתמודדת גם עם הקושי לקבל את אמה כפי שהיא ולהבין את הלחצים בהם היא נתונה. הספר קריא מאוד ומעורר הזדהות.

לכיתות ו'–חט"ב

רסיסים.

נעמי שמואל. איורים: אבי כץ. יד ושם, 2008, 118 ע'.

הספר נפתח בשנת 1938 בגרמניה, לפני ליל הבדולח. אנה בת ה-15 מספרת את הקורות אותה, את אחותה ואחיה הגדולים ממנה, מאז החליטו הוריהם לשלוח אותם מגרמניה לאנגליה, במסגרת ה"קינדר-טרנספורט" – משלוחי הילדים. בכנות ובכאב היא מתארת את האירועים שעברו עליהם וחושפת את עולמה הפנימי – הרגשות, המחשבות, הפחדים, העלבון, הבדידות ומשבר האמונה. אנה מתקשה להשתלב בחברת הילדים בפנימייה ונשארת בשולי הקבוצה, בעוד אחותה תופסת מקום מרכזי. לאחר שליזה, האחות, עולה לארץ, אנה עוזבת את הפנימייה ופותחת בחיים עצמאיים כשהיא עובדת לפרנסתה. הספר מסתיים באופן אופטימי, כשאנה עולה לארץ ומתאחדת עם אחיה ואחותה, במטרה להתחיל חיים חדשים. הסיפור מבוסס על קורות חייה של המשוררת קרן גרשון ז"ל – אמה של הסופרת נעמי שמואל. בספר משולבים שיריה של קרן גרשון ובסוף הספר מצורפת סקירה היסטורית, המשמשת רקע עובדתי לסיפור האישי והמשפחתי. חשיבותו של הספר בחשיפת קוראיו לפרק פחות מוכר בהתמודדותם של ילדים בתקופת השואה.

להחביא את אדית.

קאת'י קייסר. תרגום: גיא הרלינג. שוקן, 2008, 137 ע'.

סיפור מרגש של עזרה לילדים יהודים והצלתם במלחמת העולם השנייה, נמסר באמצעות קורותיה של הילדה אדית שוואלב. אדית שנולדה בוינה נמלטה עם הוריה לבלגיה ב-1938, לאחר שאוסטריה הפכה מסוכנת ליהודים בעקבות פלישת חיילי גרמניה הנאצית. בהמשך המשפחה נאלצת לברוח גם משם ועוברת לדרום צרפת. ב-1942 לאחר השתלטות היטלר גם על איזור זה ומעצרים של גברים יהודיים, נשלחים אדית ואחיה הקטן לבית הילדים בעיירה מואסאק, המנוהל ע"י תנועת הצופים היהודים בצרפת. בבית הזה התגוררו עם ילדים

יהודים שהגיעו מכל רחבי אירופה. תושבי העיירה וראש העיירה ידעו את סודו של בית הילדים ושמרו עליו, תוך סיכון חייהם. ילדי הבית למדו בבית הספר בעיירה וזכו ליחס אוהד ונעים. בכל פעם שראש העיירה קיבל הודעה על פשיטה קרובה של הנאצים, היה מזהיר את מנהלת הבית, והילדים שהוכנו לכך מראש, היו יוצאים לטיול מחנאות בן כמה ימים ברוח מחנות הצופים. בשנת 1943 מודיעים מנהלי הבית על סגירתו בשל הסיכון הגובר והילדים נשלחו לבתים פרטיים ולפנימיות בזהויות חדשות ובמסמכים מזויפים. בסוף המלחמה נאספו כל ילדי הבית במואסאק ממקומות המסתור ואדית ואחיה התאחדו מחדש עם אמם ועם אחותם הבכורה. הסיפור ממחיש את הקשיים שאיתם נאלצו ילדים להתמודד בתקופה זו – בריחה, פחד, פרידה מהורים ומאחים, אבדון, הסתתרות, חיים בזהות בדויה והתבגרות מוקדמת. עם זאת זהו סיפור אופטימי המעלה על נס את טוב לבם של אותם אנשים שסייעו ליהודים לשרוד ולהינצל.

רומן מתח היסטורי, שעלילתו מתרחשת במצרים בסוף שנות החמישים של המאה העשרים, ובמרכזו סיפורו של המרגל הישראלי וולפגאנג לופ. בתקופה זו הזמינו המצרים מדעני טילים גרמניים, שעבדו בשירות הנאצים בתקופת מלחמת העולם השנייה, לסייע להם בפיתוח נשק להשמדתה של מדינת ישראל. המדענים מצאו במצרים מקום בטוח מפני המצוד שהתנהל אחריהם באירופה. סיפורו של מדען אחד ושל בני משפחתו משולב בתיאור פעילותו של המרגל הישראלי המשדר ידיעות למטה המוסד בתל אביב, שולח מעטפות נפץ כאזהרה למדענים הגרמנים ומעורב בשחרור חטופים ישראליים ממטוס שנאלץ לנחות נחיתה אונס בקהיר. בנוסף, נער ישראל מן החטופים מגלה קשר מפתיע לבתו של המדען הגרמני שמיודד עם המרגל לופ. עלילת הספר משלבת אירועים, דמויות ועובדות מן המציאות עם אירועים בדויים. הספר קריא מאוד ובסופו מצורף דבר ההיסטוריון המרחיב את הרקע ההיסטורי של הסיפור.

פרשת מעטפות הנפץ.

אורה מורג. איורים: נדב נבו. ידיעות אחרונות, סדרת פרוזה עשרה, 2009, 348 ע'.

אנדימיון ספרינג.

מתיו סקלטון. תרגום:
איריס ברעם. כתר, 2008,
ע' 346.

ספר הרפתקה מותח המשלב שתי עלילות המתפתחות במקביל: בלייק ואחותו דאק מגיעים לאוקספורד עם אמם, השקועה בקריירה האקדמית שלה, ובמשך קיץ ארוך ומשמים הם נגררים אחריה מספרייה לספרייה. באחת מהספריות האלה מתחילה ההרפתקה הגדולה של בלייק: אחד הספרים תוקף אותו ופוצע את ידו ובלייק מנסה לפענח את סודו האפל של הספר. העלילה השנייה מתרחשת בגרמניה במאה ה-15, בתקופת המצאת הדפוס ע"י גוטנברג, וגיבורה הוא נער השוליה האילם של הדפוס גוטנברג. גורלו של בלייק נקשר באורח פלא בגורלו של אנדימיון ספרינג, נער חכם ורב תושייה שכבר הציל את הספר פעם אחת, ועכשיו הוא זקוק לעזרתו של בלייק כדי להצילו בשנית. אנדימיון עורך מסע מעיר הולדתו מיינץ שבגרמניה לאוקספורד, ואילו בלייק יוצא למסע בכיוון ההפוך. הספר המשלב מציאות ופנטזיה מעשיר את קוראיו במידע הקשור לתולדות הדפוס, ספריות וכתבים עתיקים.

לא מרשמו ולא ציפורים...

חזה חבושי. הקיבוץ
המאוחד-ספרית פועלים,
סדרת צעירים, 2009,
ע' 228.

גיבורי הספר הם נתיב, תלמיד כיתה ט' ושתי בנות כיתתו ירדן ועילי, החולקות שם משפחה משותף. כל אחד מהם מתמודד עם קושי בביתו: ירדן מתקשה להתמודד עם הידרדרות מצבה של סבתה הלוקה באלצהיימר. נתיב מוטרד בשל היחסים בין הוריו הפרודים. עילי, בת יחידה להורים מדענים שעובדים במעבדה בביתם, מגלה שאביה מעורב בזיוף תוצאות מחקר, במעשי מרמה ובניסויים בבעלי חיים. נתיב וירדן מנסים לסייע לעילי לברר מה מתרחש בביתה ובתוך כך מתקרבים זה לזה והופכים לזוג. העלילה מגיעה לשיאה כשעילי נעלמת ומוכרזת כנעדרת וכל חברה נחקרים במשטרה במטרה לסייע במציאתה. הספר עוסק גם בנושא המחקר המתפתח בתאי גזע ובתרומותיו המצופות למדע ולרפואה. זהו ספר התבגרות מושך לקריאה, המתאר הווי חיים ישראלי עכשווי של נערים ונערות ואינו חושש לגעת בנושאים כואבים, תוך העמדת החברות כמשאב כוח וכחוויה משמעותית של הגיל. הספר מסתיים בסוף פתוח ומטריד, כפי שקורה פעמים רבות גם במציאות.

ג'ולי של זאבים.

ג'ין קרייחד ג'ורג'.
הקיבוץ המאוחד-ספרית
פועלים, צעירים, 2009,
ע' 123.

סיפור על אומץ, עצמאות והתמודדות של נערה אסקימוסית, חסרת הורים, המחליטה לברוח מבית משפחת בעלה, לשם נמסרה בהיותה בת 13. כאשר הבעל – הנער, הלוקה בשכלו, מנסה לתקוף אותה מינית, אורזת ג'ולי תרמיל ויוצאת לדרך של נדודים בשממת הקרח. היא נתקלת במשפחת זאבים, צופה בהם ולומדת לתקשר איתם. ג'ולי מצליחה לשרוד בזכות הזאבים המשתפים אותה במזון שהם צדים ובזכות השימוש שלה במיומנויות המסורתיות שלמדה בכפרה. מטרת מסעה להגיע לשדה תעופה ולטוס אל חברה-לעט המתגוררת בסן פרנסיסקו. בסיום המסע כשהיא מגלה שאביה חי בכפר אסקימוסי מודרני, עליה להכריע היכן תרצה להמשיך לחיות. הסיפור גדוש תיאורי טבע ובעלי חיים והוא מרתק לקריאה עבור קוראים מיומנים וסבלניים. הוא מעשיר מאוד בידע לגבי חיי האסקימוסים ומסורותיהם, חיי הזאבים ובעלי חיים אחרים ולגבי השינויים התרבותיים המתרחשים ביבשת הצפונית. בנוסף, הספר מעמיד דוגמה פמיניסטית מרשימה של נערה הלוקחת את גורלה בידיה בהחלטיות ובנחישות. הספר שנכתב בידי סופרת וחוקרת טבע אמריקנית, זכה בפרס ניוברי.

לחטיבה העליונה

מבעד לעור.

אדריאן מריה ורטוס.
תרגום: נילי לוי. הקיבוץ
המאוחד-ספרית פועלים,
סדרת "צעירים", 2009,
ע' 222.

דוני, נער בן ארבע עשרה, מספר על מחלת האנורקסיה שהביאה למותה של אחותו הגדולה ממנו בשנתיים, ועל האירועים והתהליכים הכואבים והמפחידים שהתרחשו בבית המשפחה. היחסים בין ההורים מתוחים מאוד ומלווים במריבות רבות, במהלכן התרגלו האח והאחות לצאת מן הבית ולחכות בחוץ. האב עוזב את הבית וכל ביקור שלו מכניס את כל המשפחה למתח וללחץ. בתגובה להתרחשויות אלה, קארן מפתחת הפרעות אכילה ואילו דוני מצמצם את נוכחותו ובוחר להיות "שקוף", בניסיון למנוע את פירוק המשפחה ולהציל את אחותו. הוא אינו משתף את בני המשפחה בבידוד החברתי שלו בבית הספר ובחששותיו. בסיום הספר ניכר שדוני התבגר והתחזק: הוא מבין את התנהגותו בעבר, מסוגל לומר להוריו בצורה ברורה מה הוא מרגיש ואף יוצר קשר חברתי עם זוג

תאומים הלומדים בכיתתו. הספר לא קל לקריאה מבחינה רגשית ומכיל התייחסויות לנושאים מיניים, תיאורים מעיקים של מריבות ההורים, דאגה למצבה של קארן ותאור מותה. עם זאת המדובר בסיפור שארועיו מוכרים למתבגרים רבים מתוך חייהם.

אודרי תלמידת כיתה י"א החליטה להיפרד מהחבר שלה, זמר בלהקת רוק מקומית, כיוון שחשה שיחסייה אינם שוויוניים. בתגובה לכך הוא כותב שיר המספר על פרידתם. השיר מצליח להעפיל לראש מצעדי הפזמונים ואודרי זוכה בתשומת לב שמוקדשת בדרך כלל לסלבריטאים. עיתונים כותבים עליה, בני נוער מצלמים אותה ומבקשים את חתימתה וחברות מציעות שתפרסם את מוצריהם. בנוסף לכך, אודרי מוטרדת גם מהצעות מגונות ומוצאת את צילומיה המתעדים אותה מתנשקת עם נגן בלהקה אחרת, מופצים באינטרנט. חברתה הטובה ויקטוריה נמצאת לצדה ותומכת בה, אך בשלב מסוים אודרי חשה שויקטוריה מבקשת ליהנות ממעמדה החדש ואינה קשובה באמת לרגשותיה. הוריה דואגים לה ומנסים לגונן עליה, אך היא מתקוממת על כך שמגבילים את תחושת החופש שלה. בתוך התקופה הסוערת בחייה נרקם קשר קרוב בינה ובין ג'ימס, הנער איתו היא עובדת בגלידריה. ג'ימס מתגלה כחבר טוב, כמחזר עדין, ואיתו חווה אודרי לראשונה אהבה משמעותית. במהלך התקופה לומדת אודרי שיעור חשוב על מחירו של הפרסום ועל חברים אמיתיים. הספר מתאר מציאות חיים של נוער אמריקאי ליברלי, אך יעורר עניין והדהות גם בקרב קוראים ישראליים. ספר גיל התבגרות קליל והומוריסטי.

אודרי, חכי!

רובין בנוויי. תרגום: איטה
ישראל. ידיעות
אחרונות-ספרי חמד,
סדרת פרוזה עשרה,
2009, 398 ע'.